

Самостійна робота з дисципліни «Методика викладання історії» для студентів V курсу

Спеціальність 7.02030201 Історія*

Додаткова спеціальність: 7.02030302 Мова і література (англійська)*;

7.03010301 Практична психологія*

освітньо-кваліфікаційний рівень «Спеціаліст»

Тема 1. Сучасні цілі та завдання шкільної історичної освіти в Україні.

Мета: вдосконалити вміння визначення сучасних цілей та завдань шкільної історичної освіти в Україні; виробити на основі проведеного аналізу документу власні оцінки щодо труднощів, з якими стикається сьогодні історична освіта та запропонувати шляхи їх подолання; розвивати вміння навчальної автономії студентів .

Завдання.

I. Визначте стратегічні цілі, принципи та завдання шкільної історичної освіти на основі регламентуючих документів з навчання історії (Державного стандарту шкільної освіти з галузі «Суспільствознавство»; Державної національної програми «Освіта». Україна в XXI століття). Надайте оцінку процесу реформування шкільної історичної освіти в Україні.

Основна література.

1. Державний стандарт базової і повної середньої освіти загальної середньої освіти. Освітня галузь «Суспільствознавство» // Історія в школі. – 2004. - № 1. – С. 1-9.

2. Державна національна програма «Освіта. Україна в XXI століття».

3. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. Всесвітня історія. (5-12 класи) / Затверджена міністерством освіти і науки. – Київ: Перун, 2005 – С. 143.

Додаткова:

1. Баханов. К. О. Навчання історії в школі: інноваційні аспекти. / К. О. Баханов. – Х.: Основа, 2005. – С. 34-40.

2. Методика викладання історії школі: практикум для вчителя // Левітас Ф. Л., Салата О. О. – Харків, 2007. – 125 с.

3. Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. – К.: Генеза, 2005. – С. 9; 27-28.

4. Люшин М. Виховуємо громадянина (формування громадянськості учнів засобами шкільних курсів історії та інших суспільствознавчих дисциплін) // Історія в школах України. – 2004. - № 2. С. 8-10.

Очікуваний результат виконання самостійної роботи: розвинуті навички роботи з документами; вдосконалені вміння визначення сучасних цілей та завдань шкільної історичної освіти в Україні, сформована оціночна позиція щодо труднощів, з якими стикається сьогодні історична освіта; удосконалені вміння навчальної автономії студентів.

Спосіб контролю: перевірка письмової частини в межах годин контролю за СР; включення питань до КТ № 1.

Рекомендації до виконання завдання:

I.

1. Проаналізуйте вступну частину Державного стандарту шкільної освіти з галузі «Суспільствознавство» та визначте основні цілі і завдання навчання історії.

2. Порівняйте цілі навчання історії на рубежі XIX-XX ст. з цілями навчання на сучасному етапі розвитку історичної освіти. Зробіть висновки щодо їх змін.

3. Визначте можливості історії як шкільного предмету у формуванні громадянськості як комплексу відповідних якостей та життєвих компетентностей особистості.

4. Зробіть аналіз Державної національної програми «Освіта. Україна в XXI століття» та визначте основні принципи шкільної освіти в Україні.

5 На основі проведеного аналізу зазначених документів зробіть власні оцінки щодо труднощів, з якими стикається сьогодні історична освіта та запропонуйте шляхи їх подолання.

Питання для самоконтролю студентів.

1. У чому полягають складності формування цілей шкільної історичної освіти на сучасному етапі?
2. Що таке громадянськість і як вона формується у навчанні історії?
3. Якими є принципи сучасної історичної освіти?
4. Що таке компетентності та як вони пов'язані з освітньо-виховними завданнями навчання історії?
5. Чи не суперечить завдання формування компетентностей іншим освітньо-виховним завданням історичної освіти?

Тема 2. Сучасні підходи до структури шкільних курсів історії. Шкільні програми з історії.

Мета: поглибити знання про основні компоненти змісту шкільних програм з історії шляхом їх аналізу; визначити власну оцінку лінійного та концентричного підходів до структури шкільної історичної освіти; формувати навички складання тематичного планування уроків історії; удосконалити вміння навчальної автономії студентів.

Завдання.

I. За програмою з історії України, всесвітньої історії для загальноосвітніх навчальних закладів визначте основні компоненти змісту та послідовність вивчення курсів вітчизняної та всесвітньої історії в школі.

II. З'ясуйте сильні та слабкі сторони лінійного та концентричного підходу до структури історичної освіти. Запропонуйте свій варіант побудови курсу історія України для загальноосвітнього навчального закладу.

III. Складіть тематичний план з історії України у 10-му класі на I семестр.

Основна література.

1. Державний стандарт базової і повної середньої освіти загальної середньої освіти. Освітня галузь «Суспільствознавство» // Історія в школі. – 2004. - № 1. – С. 1-9.
2. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. Всесвітня історія. (5-12 класи) / Затверджена міністерством освіти і науки. – Київ: Перун, 2005 – С. 143.

Додаткова література.

1. Александрова Г. І., Александров В. М., Полякова Л. І. Методика викладання історії в школі. Навч. посіб. для вищих навчальних закладів / Г. І Александрова., В. М Александров., Л. І Полякова. – Мелітополь, 2007. – С. 6-19.
2. Вяземский Е. Е., Стрелкова О. Ю. Методические рекомендации учителю истории / Е. Е. Вяземский. – М., 2000. – С. 61-75.
3. Короткова М. В, Студеникин М. Т. Методика обучения истории в схемах, таблицах, описаниях / М. В. Короткова, М. Т. Студеникин. – М., 1999. – С. 99-106.
4. Методика викладання історії школі: практикум для вчителя // Левітас Ф. Л., Салата О. О. – Харків, 2007. – 125 с.
5. Пометун О .І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. – К.: Генеза, 2005. – С. 26-46.
6. Студеникин М. Т. Методика преподавания истории в школе.: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений / М. Т. Студеникин. – М.: ВЛАДОС, 2002. – С. 51-55.

Очікуваний результат виконання самостійної роботи: поглиблені знання про основні компоненти змісту програм із шкільної історичної освіти; визначена власна оцінка лінійного та концентричного підходів до структури шкільної історичної освіти; сформовані навички складання тематичного планування уроків історії; удосконалені вміння навчальної автономії студентів.

Спосіб контролю: перевірка письмової частини в межах годин контролю за СР; включення питань до КТ № 1.

Рекомендації до виконання завдання:

I.

1. Визначте основні компоненти змісту та послідовність вивчення курсів вітчизняної та всесвітньої історії в шкільних програмах історії.

2. Під час роботи над програмою зверніть увагу:

- зміст курсів інтегрує соціальну, економічну, політичну, духовну історію та освітлює тісний взаємозв'язок усіх сфер людської діяльності. Особлива увага при цьому приділяється питанням духовності, взаємовпливу і діалогу культур різних народів, що дозволяє разом з формуванням конкретних знань та історичних уявлень створити умови для розвитку моральних якостей учнів і естетичних цінностей;

- учбовий матеріал до кожного курсу в програмі розподіляється за темами, для кожної з яких визначені орієнтовані часові рамки;

- передбачено вступні уроки до кожного курсу інтегрованого змісту, які сприяють формуванню в учнів цілісних історичних уявлень, встановленню наступності у вивченні української та всесвітньої історії;

- велика увага приділяється регіональній і місцевій історії;

- кожному тему завершує урок узагальнення та тематичного оцінювання;

- до кожної теми даються державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, які містять перелік основних понять, вмінь, що повинні засвоїти учні.

II.

1. За підручником Пометун О. І., Фрейман Г. О. «Методика навчання історії в школі» визначте сильні та слабкі сторони лінійного та концентричного підходу до структури історичної освіти.

2. Запропонуйте свій варіант побудови курсу історія України для загальноосвітнього навчального закладу.

III.

1. Проаналізуйте зміст навчального матеріалу з історії Україна для 10-го класу.

2. Складіть тематичний план з історії України у 10-му класі за зразком:

№ н.п	Дата	Розділ, тема уроку, кількість годин	Основні державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Міжпредметні, внутрішньо курсові зв'язки	Обладнання

3. Під час роботи над тематичним планом пам'ятайте, що вчитель має можливість самостійно визначити послідовність тем, кількість часу, який відводиться для їх вивчення.

4. Перевірте себе за питаннями для самоконтролю.

Питання для самоконтролю студентів.

1. Що таке структура шкільної історичної освіти?

2. Якими є основні характеристики лінійного та концентричного підходів? У чому полягають переваги та недоліки кожного з підходів?

3. Чи дозволяє зміст шкільних курсів історії відповідно до діючої програми з історії реалізувати загальні цілі та завдання шкільної історичної освіти. Свою думку аргументуйте.

4. Якими є вимоги до тематичного плану?

5. Якими є основні риси сучасної системи шкільної історичної освіти в Україні?

6. Що таке інтегрований підхід до викладання історії?

Тема 3. Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти.

Мета: закріпити знання про види пізнавальних умінь шляхом виконання практичних завдань, які формуються в шкільних курсах історії, удосконалити навички з методики їх формування; розвивати вміння навчальної автономії студентів.

Завдання.

I. Навести 3 приклади вмінь, навичок, які формуються на уроках історії в учнів 10-го класу.

II. На основі вивчення змісту програм для загальноосвітніх навчальних закладів з історії України в 8-му та в 10-му класах простежте поступове ускладнення одного з історичних вмінь.

III. Оберіть одне із історичних вмінь та складіть послідовність операцій, які допомагають його формуванню.

IV. Складіть тестові завдання за темою «Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти».

Основна література.

1. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. Всесвітня історія. (5-12 класи) / Затверджена міністерством освіти і науки. – Київ: Перун, 2005.

2. Державний стандарт базової і повної середньої освіти загальної середньої освіти. Освітня галузь «Суспільствознавство».

Додаткова література.

1. Короткова М. В, Студеникин М. Т. Методика обучения истории в схемах, таблицах, описаниях / М. В. Короткова, М. Т. Студеникин. – М., 1999. – 153 с.

2. Методика викладання історії школі: практикум для вчителя // Левітас Ф. Л., Салата О. О. – Харків, 2007. – 125 с.

2. Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. – К.: Генеза, 2005. – С. 72-83.

Очікуваний результат виконання самостійної роботи: закріплені знання про види пізнавальних умінь, які формуються в шкільних курсах історії, удосконалені навички з методики їх формування; розвинені вміння навчальної автономії студентів.

Спосіб контролю: перевірка письмової частини в межах годин контролю за СР; включення питань до КТ № 3.

Рекомендації до виконання завдання.

I.

1. Пригадайте, що таке вміння, навичка пізнавальної діяльності.

2. Визначте, як співвідносяться ці поняття.

3. Встановіть яку роль відіграють вміння в навчанні історії.

4. За допомогою програми для загальноосвітніх навчальних закладів з історії України для 10-го класу наведіть 3 приклади вмінь, навичок, які формуються на уроках історії в учнів 10-го класу.

II.

1. Під час виконання завдання пам'ятайте, що відповідно до класифікації за вимогами до рівня підготовки з історичної освіти випускників основної школи вміння поділяються на 6 груп: хронологічні, просторові, інформаційні, мовленнєві, логічні, аксіологічні.

2. Оберіть одне з умінь відповідно до наведеної класифікації та за змістом програми для загальноосвітніх навчальних закладів з історії України простежте його поступове ускладнення в 10-му класі порівняно з 8-м.

3. Результати роботи оформите у вигляді схеми.

III.

1. Визначте умови, які сприяють успішному формуванню вмінь учнів з історії.

2. Оберіть одне із історичних вмінь та складіть послідовність операцій, які допомагають його формуванню.

IV.

1. Пам'ятайте, що хронологічні та картографічні вміння є загальноовітніми та стабільною групою спеціальних пізнавальних умінь з історії, які присутні в кожній класифікації, тому під час навчання історії їх формуванню необхідно приділяти значне місце

2. Користуючись підручником для 10-го класу з історії України придумайте по 3 завдання для відпрацювання кожного з вище зазначеного вміння.

V.

1. Опрацюйте відповідну тему підручника, здійсніть пошук додаткової інформації за допомогою сучасних інформаційно-комунікативних технологій.

2. Спираючись на різні джерела інформації складіть 10 тестових завдань, з яких 4 – з однією правильною відповіддю; 3 – з двома правильними відповідями, 2 – на співвідношення; 1 – з відкритою відповіддю.

3. Перевірте себе за питаннями для самоконтролю.

Питання для самоконтролю студентів.

1. Що таке пізнавальні можливості учнів?

2. Яку роль відіграють вміння в навчанні історії?

3. Які варіанти класифікації вмінь існують в методиці викладання історії?

4. Як пізнавальні вміння та навички пов'язані з предметними та ключовими компетентностями?

5. Якою є послідовність роботи вчителя над формуванням в учнів того чи іншого вміння?

6. Що включає в себе методика формування вмінь?

Тема 4. Психолого-педагогічна характеристика пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії

Мета: удосконалити знання з психолого-педагогічної характеристики пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії шляхом складання практичних завдань; розвивати вміння навчальної автономії студентів.

Завдання.

I. Користуючись підручником для 10-го класу з історії України розробіть по 3 завдання, за допомогою яких в учнів можна стимулювати розвиток уваги та пам'яті.

II. Складіть тестові завдання за темою «Психолого-педагогічна характеристика пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії».

Основна література.

1. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. Всесвітня історія. (5-12 класи) / Затверджена міністерством освіти і науки. – Київ: Перун, 2005.

2. Державний стандарт базової і повної середньої освіти загальної середньої освіти. Освітня галузь «Суспільствознавство».

Додаткова література.

1. Короткова М. В, Студеникин М. Т. Методика обучения истории в схемах, таблицах, описаниях / М. В. Короткова, М. Т. Студеникин. – М., 1999. – 153 с.

2. Методика викладання історії школі: практикум для вчителя // Левітас Ф. Л., Салата О. О. – Харків, 2007. – 125 с.

3. Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. – К.: Генеза, 2005. – С. 84-93.

Очікуваний результат виконання самостійної роботи: сформовані вміння складати тестові завдання; удосконалені знання з психолого-педагогічної характеристики

пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії; розвинуті вміння навчальної автономії студентів.

Спосіб контролю: перевірка письмової частини в межах годин контролю за СР; включення питань до КТ № 3.

Рекомендації до виконання завдання.

I.

1. Визначте, яку роль в навчанні історії відіграють уява та пам'ять.

2. Користуючись підручником для 10-го класу з історії України розробіть по 3 завдання, за допомогою яких в учнів можна стимулювати розвиток уяви та пам'яті.

3. Опрацюйте відповідну тему підручника, здійсніть пошук додаткової інформації за допомогою сучасних інформаційно-комунікативних технологій.

II.

1. Спираючись на різні джерела інформації складіть 10 тестових завдань, з яких 4 – з однією правильною відповіддю; 3 – з двома правильними відповідями, 2 – на співвідношення; 1 – з відкритою відповіддю.

3. Переверте себе за питаннями для самоконтролю.

Питання для самоконтролю студентів.

1. Що таке пізнавальний інтерес?

2. Які групи учнів можна виділити за рівнем розвитку пізнавальних можливостей у навчанні історії

3. Чому важливо розвивати інтерес учнів до історії?

4. Які пізнавальні процеси є найбільш важливими у навчанні історії?

5. Які фактори впливають на розвиток здібностей дітей у навчанні історії?

6. Що таке диференційоване навчання? Як можна реалізувати диференційований підхід у навчанні історії?

Тема 5. Інтерактивне навчання історії.

Мета: удосконалити знання з методики проведення інтерактивних технологій у старшій школі шляхом виконання практичних завдань; визначити їх місце в навчанні історії; розвивати вміння навчальної автономії студентів.

Завдання.

I. Розробити фрагмент уроку з курсу «Історія України» у 10 класі основної школи з застосуванням технології «Займи позицію». Розкрити методику її проведення.

II. Розробити фрагмент уроку з курсу «Історія України» у 10 класі основної школи з застосуванням технології «Дискусія». Розкрити методику її проведення.

Основна література.

1. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. Всесвітня історія. (5-12 класи) / Затверджена міністерством освіти і науки. – Київ: Перун, 2005.

2. Державний стандарт базової і повної середньої освіти загальної середньої освіти. Освітня галузь «Суспільствознавство».

3. 1. Пометун О. І. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. – К.: Генеза, – 2005. – С. 267-296.

4. 2. Пометун О. І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Наук. метод. посібн. / О. І. Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.

Додаткова література.

1. Курилів В. Методика викладання історії: Навч. посібник. / І. В. Курилів – Х.: Ранок, 2008. – С. 107-116.

Очікуваний результат виконання самостійної роботи: удосконалені знання з методики проведення інтерактивних технологій у старшій школі шляхом виконання практичних завдань; розвинуті вміння навчальної автономії студентів.

Спосіб контролю: перевірка письмової частини в межах годин контролю за СР; включення питань до КТ № 2.

Рекомендації до виконання завдання:

I.

1. Фрагмент уроку має бути написаний українською мовою.
2. Розробка фрагмента уроку має містити:
 - сформульовану мету, задачі уроку;
 - запропоновані засоби навчання;
 - визначені етапи уроку та характерні для них навчальні прийоми.
3. Метод «Займи позицію» можна використовувати на початку уроку для демонстрації розмаїття поглядів на проблему, що вивчатиметься, або після опанування учнями певної інформації з проблеми і усвідомлення ними можливості протилежних позицій щодо її вирішення.
4. Слід використовувати дві протилежні думки, які не мають однієї (правильної) відповіді.
5. Розглядаючи протилежні позиції з дискусійної проблеми, учні повинні :
 - 1) знайомитися з альтернативними поглядами, різними типами історичних інтерпретацій;
 - 2) прогнозувати, які наслідки будуть мати індивідуальні позиції і політичні рішення для суспільства, для окремих людей;
 - 3) на практиці використовувати уміння захищати власну позицію;
 - 4) вчитися вислуховувати інших;
 - 5) отримувати додаткові знання з теми.

II.

1. Фрагмент уроку має бути написаний українською мовою.
2. Розробка фрагмента уроку має містити:
 - сформульовану мету, задачі уроку;
 - запропоновані засоби навчання;
 - визначені етапи уроку та характерні для них навчальні прийоми.
3. Виберіть тему для дискусії. Вона має бути сформульована проблемно, щоб підходи до її висвітлення були різновекторними.
4. Складіть план дискусії, список літератури.
5. Складіть список запитань, які допоможуть вам спрямовувати обговорення та привертати увагу класу до проблеми.

Питання для самоконтролю студентів.

1. Що таке педагогічна технологія?
2. Що таке технологія навчання?
3. Дайте власне визначення поняття «інтерактивні технології навчання».
4. За якими ознаками всі наведені вище технології можна розглядати як технології інтерактивного навчання?